

Górnictwo jako branża strategiczna – bariery i szanse rozwoju w gospodarce globalnej – wnioski

W dniu 19 listopada 2014 r. w Pałacu Staszica w Warszawie odbyła się jednodniowa konferencja pt. „Górnictwo jako branża strategiczna – bariery i szanse rozwoju w gospodarce globalnej”. Jej organizatorami byli: Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi PAN w Krakowie, Pracodawcy RP Forum Przemysłu Wydobywczego oraz Związek Pracodawców Polska Miedź, a honorowy patronat nad obradami objął wiceprezes Rady Ministrów, minister gospodarki Janusz Piechociński.

Celem konferencji była wymiana wiedzy i doświadczeń w zakresie zagadnień prawnych, ekonomicznych, społecznych i środowiskowych związanych z przemysłem wydobywczym w Polsce. W obradach uczestniczył główny geolog kraju dr inż. Sławomir Brodziński, jak również jego trzech poprzednicy (dr Jacek Jezierski, prof. zw. dr hab. Mariusz Orion-Jędrysek, dr Michał Wilczyński) oraz ponad 100 osób, reprezentujących przemysł wydobywczy, świat nauki, przedstawiciele kluczowych dla branży resortów ministerialnych i organów nadzorczych. Spotkanie składało się z czterech sesji:

1. Polski przemysł wydobywczy – determinanty rozwoju w gospodarce globalnej.
2. Strategia surowcowa.
3. Zrównoważony rozwój regionów a konkurencyjność w dobie globalizacji.
4. Bariery i szanse rozwoju przemysłu wydobywczego Polski w gospodarce globalnej.

Podczas konferencji wypracowano poniższe wnioski.

1. Polska nie ma ani spójnej polityki surowcowej ani długofalowej strategii gospodarowania złożami kopalin. Problematyka ta jest rozczłonkowana w różnych dokumentach strategicznych. Konkretnie decyzje, dotyczące często złóż o znaczeniu strategicznym dla kraju, są podejmowane na najniższym szczeblu samorządowym. Należy pamiętać, że Polska jest państwem unitarnym – kluczowe decyzje w dziedzinie polityki surowcowej, np. w odniesieniu do ochrony złóż strategicznych, muszą być dokonywane na poziomie władzy centralnej.
2. Celem polityki surowcowej powinno być zapewnienie bezpieczeństwa gospodarczego, w tym energetycznego Polski. W obliczu spadku dostępności do surowców, a także wyczerpywania zasobów złóż, zapewnienie ich bezpiecznych dostaw jest celem strategicznym wielu państw rozwiniętych. Funkcjonowanie gospodarki Polski powinno być zabezpieczone możliwością pozyskiwania surowców ze złóż krajowych, zwłaszcza w sytuacji gdy mogą wystąpić problemy pozyskiwania ich z importu.
3. Brak jest jasnego prawnego umocowania dla organów władzy publicznej jeśli chodzi o przygotowanie i realizację strategii/polityki surowcowej. Uczestnicy konferencji dostrzegają konieczność koordynacji prac organów administracji publicznej w tym zakresie. Minister środowiska, jako odpowiedzialny za ochronę i racjonalne gospodarowanie wszystkimi zasobami naturalnymi, w tym kopalina-

mi powinien opracować, koordynować i realizować założenia strategii surowcowej. Kierunki polityki surowcowej z punktu widzenia potrzeb gospodarki kraju powinien określać minister gospodarki w porozumieniu z innymi resortami.

4. Minister środowiska powinien tworzyć warunki dla pozyskiwania, wykorzystania i aktualizowania informacji o złożach kopalin, dla ochrony złóż i obszarów perspektywicznych ich występowania oraz przestrzegania zasad tej ochrony i racjonalnej nimi gospodarki. Obowiązujące prawo w zakresie złóż kopalin nie wyczerpuje problemu ich ochrony, gdyż jest niespójne, a kompetencje są niejasne. W tym kontekście należy wspomnieć o inicjatywie ministra środowiska przygotowania „Białej księgi ochrony złóż” jako podstawy do dyskusji społecznej na temat określenia, które złoża mają charakter strategiczny dla kraju i w jaki sposób powinny być one chronione. Dokument ten ma zawierać konkretne rozwiązania, które będą bazą do podjęcia decyzji politycznej w tym zakresie.

5. Konieczna jest edukacja społeczeństwa odnośnie roli i znaczenia surowców mineralnych w życiu codziennym (przeciętny mieszkaniec Ziemi konsumuje rocznie ponad 17 ton surowców). Niezbędna jest też szeroka informacja o znaczeniu surowców dla rozwoju nowoczesnej innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki (nowe technologie wykorzystują coraz więcej różnych surowców).

6. Bezwzględnie potrzebna jest rzetelna informacja o wpływie górnictwa na przekształcenia środowiska (zaledwie 39 238,2 ha zajęte jest pod działalność górniczą, tj. ok. 0,1% powierzchni kraju), a także o jego pozytywnej roli w rozwoju regionów (215 tys. miejsc pracy). W celu zmiany wizerunku górnictwa i przywrócenia należnego zrozumienia jego znaczenia we współczesnym państwie konieczne jest wdrażanie strategii społecznej odpowiedzialności biznesu (*Corporate Social Responsibility* – CSR) oraz dobrych praktyk dotyczących wykorzystania trenów pogórnicznych.

7. Niezbędne jest wzmocnienie wykorzystania i recyklingu mineralnych surowców wtórnych z punktu widzenia potrzeb gospodarczych i wymagań ochrony środowiska np. przed nadmierną ilością odpadów.

8. Istniejące regulacje prawne oraz praktyka działania organów publicznych nie stwarzają przyjaznych warunków do podejmowania działalności górniczej, w szczególności uporządkowania i rewizji wymagają sposób obciążania finansowego działalności górniczej różnego rodzaju „daninami”, wprowadzenie określonych rygorów terminowych podczas postępowania inwestycyjnego dla wszystkich stron i decydentów. Dotyczy to również pozyskiwania surowców mineralnych ze źródeł wtórnych i uregulowań prawnych dla promowania i rozwoju recyklingu.

9. Przy określaniu działań strategicznych przez organy administracji, przedstawiciele przemysłu wydobywczego i środowiska naukowe oczekują wykorzystania ich wiedzy zawodowej oraz wnikliwego wsłuchania się w określane

Ryc. 1. Raporty Społecznej Odpowiedzialności Biznesu przedsiębiorstw wydobywczych na świecie i w Polsce. Raporty CSR opisują społeczne, etyczne i ekologiczne aspekty funkcjonowania firmy oraz relacje z kluczowymi interesariuszami. W raportach firm wydobywczych zawarte są przede wszystkim cele strategiczne wpływające na społeczeństwo i środowisko

Ryc. 2. Kamieniołom wapieni Józefów. Fot. Elżbieta Pietrzyk-Sokulska

przez nich postulaty, których celem jest zapewnienie odpowiedniej ilości surowców dla funkcjonowania kraju.

10. W nawiązaniu do dotychczasowych działań, prowadzonych przez przedstawicieli przedsiębiorców, nauki oraz organizacji pozarządowych, dotyczących gospodarki surowcami mineralnymi, postuluje się powołanie jak najszybciej specjalnego zespołu, który we współpracy z przedstawicielami administracji państwowej wypracuje strategię rozwoju górnictwa w Polsce. Jego celem będzie również bieżąca ewaluacja funkcjonowania obo-

wiązujących przepisów prawa, a w późniejszej perspektywie przygotowanie kompleksowej kodyfikacji prawa geologicznego i górniczego.

Całość materiałów z cyklu konferencji dotyczących branży górniczej wraz z prezentacjami znajduje się na stronie <http://www.meeri.pl/index/1603-2014-12-01-13-31-27.html>.

*Joanna Kulczycka, Elżbieta Pietrzyk-Sokulska,
Michał Kuszyk & Rafał Szkop*